KRIZEK G. O., HAVEL L. & OPLER P. A. 1994: Western Palearctic Butterflies in Photography. *Holarctic Lepidoptera*, 1: 7-61. Vydala: Association for tropical Lepidoptera, c/o Florida State Collection of Arthropods (dr. Heppner), P.O. Box 141210, Gainesville, FL 32614-1210, U.S.A.

Dílo o západopalearktických (převážně evropských) denních motýlech nadčeledi Papilionoidea zahrnuje na 55 stranách formátu A4 206 druhů na 356 barevných fotografiích. Některé druhy jsou tedy zobrazeny vícekrát, buď z lícové i rubové strany křídel nebo v několika formách či subspeciích. Většinu snímků pořídili G. O. Krizek (Washington DC, USA) a L. Havel (Vlkonice, ČR), výběr byl doplněn několika snímky P. A. Oplera (NBS, USA). Snímky byly pořízeny v celé Evropě (značná část na území bývalého Československa), v severní Africe a některé snímky holarkticky rozšířených druhů i v Severní Americe.

Jsem na rozpacích, jak charakterizovat toto dílo, které není ani knihou ani obvyklým článkem v časopise. Asi bych se přidržel termínu fotoesej, který sice není u nás obvyklý, ale tak své dílo uvedli sami autoři. Po krátkém úvodním textu, který vysvětluje záměr, přístup k práci a uvádí některé metodické podrobnosti o fotografování, následuje plejáda snímků motýlů v nadživotní velikosti, doprovázených pouze nejstručnějším textem s názvem druhu a faktickými údaji o datu a lokalitě, kde byl snímek pořízen. Ostatně jiný doprovodný text je zbytečný, snímky hovoří samy.

Ani mně nepřísluší dlouze se rozepisovat. Jsou to snímky živých motýlů v nejrůznějších situacích, jak je potkáváme v přírodě, ať už při sání na květech, při slunění nebo odpočinku. Na některých je vidět, že jsou čerstvě vylíhlí. Květy nebo jiné části rostlin naznačují typickou potravu nebo prostředí. Kvalita snímků a tisku snesou nejvyšší kritická měřítka a výsledný efekt je znásoben použitím papíru špičkové kvality.

Na několik chyb nebo pochybností, které se vloudily při realizaci knihy, mě poctivě upozornili sami autoři, když mě požádali o recensi. Na jejich omluvu mohu uvést, že si lze snadno představit, že se vždy nezdaří ulovit v přírodě snímek a současně odchytit téhož motýla k dokumentaci a pozdější revizi determinace. Určit pak některý druh modráska nebo okáče z rodu *Erebia* nebo *Melanargia* apod. dodatečně pouze podle fotografie je často nemožné, nebo možné pouze s určitou pravděpodobností. Jde především o následující snímky:

Č. 166 je *Melanargia galathea lachesis* Hb., nikoliv *M. russiae* Esp., č. 250 asi není *Erebia meolans* Prun., ale netroufám si podle fotografie tvrdit, že je to *E. pronoe* Esp. Č. 253 není *Erebia lefebvrei* B., nýbrž snad *E. manto constans* Eiff. U snímku č. 318 bych se klonil spíš k *Aricia cramera* Esch. než k *A. agestis* D.Sch. Napovídá tomu kresba na rubu křídel i lokalita výskytu. Rovněž u snímku č. 316 bych asi vyslovil pochybnosti o *Lysandra bellargus* Rott. Spíše je to *Plebicula dorylas* D.Sch. Tolik z diskuse s autory. Sám bych měl asi k celému souboru snímků jedinou malou výtku: snímky horských biotopů (č. 51 a 52) do díla organicky nezapadají. Není-li krajinářských záběrů více, aby mohly předvést celé spektrum různých biotopů, pak jsou tyto dva obrázky zbytečné.

I když jsou některé chyby a determinační pochybnosti z hlediska autorů nepříjemné a má smysl na ně z věcného hlediska upozornit, nesnižují vůbec celkovou hodnotu díla, které není ostatně určovacím klíčem a jehož poslání vidím úplně jinde. Je dokumentem krásy přírody a zvláště v dnešním rizikovém světě burcujícím mementem. Síla a přesvědčivost spočívá v soustředění jakoby všech krás světa do malého prostoru několika stránek tisku, kde potom emotivně působí tak, jako kdybychom znásobili gravitaci. Takto s důrazem je možno upozornit vnímavé lidi na věci, které ve všedním životě tak snadno unikají pozornosti. Rozhlédnu-li se po historii naší přírodovědecké literatury, vnucuje se mi asociace se světoznámými knihami V. J. Staňka, které znamenaly ve své době převrat v zobrazování přírody. I v dnešní světové literatuře najdeme ztěží obdobu tak uceleného díla o denních motýlech, pojatého v tomto žánru.

Ivo Novák